

**UCHWAŁA NR IV/31/19
RADY GMINY ŻURAWICA**

z dnia 25 stycznia 2019 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żurawica na lata
2019-2028**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 994, z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1508, z późn. zm.),

**RADA GMINY ŻURAWICA
uchwała, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żurawica na lata 2019-2028, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Żurawica

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Żurawica

Maciej Gałuszka

Załącznik do uchwały Nr IV/31/19
Rady Gminy Żurawica
z dnia 25 stycznia 2019 r.

**GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY ŻURAWICA
NA LATA 2019-2028**

STYCZEŃ 2019 r.

SPIS TREŚCI:

1. Wstęp	3
2. Diagnoza społeczno–gospodarcza Gminy Żurawica	4
2.1. Struktura terytorialna	4
2.2. Infrastruktura techniczna i budownictwo	5
2.3. Struktura demograficzna	6
2.4. Przyrost naturalny	7
3. Infrastruktura społeczna	8
3.1. Szkolnictwo	8
3.2. Kultura i sport	9
3.3. Ochrona zdrowia	9
3.4. Pomoc społeczna	9
4. Dominujące problemy Gminy Żurawica	13
4.1. Bezrobocie	14
4.2. Niepełnosprawność i długotrwała choroba	16
4.3. Uzależnienia i przemoc w rodzinie	17
4.4. Problemy ludzi starszych	18
4.5. Problemy opiekuńczo–wychowawcze w rodzinie	19
5. Analiza SWOT	21
6. Cele strategiczne	25
6.1. Systematyczna analiza istniejących problemów społecznych	25
6.2. Budowanie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych z uwzględnieniem ich aktywności	26
6.3. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych	27
6.4. Wsparcie rodzin z problemami opiekuńczo–wychowawczymi	27
6.5. Budowanie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	29
7. Monitoring i ewaluacja realizacji celów i działań strategicznych	29
8. Podsumowanie	30

1. Wstęp

Jednym z ważniejszych zadań samorządu gminnego jest stworzenie jak najlepszych warunków rozwoju gospodarczego gminy oraz dążenie do poprawy warunków życia jej mieszkańców.

Proces zarządzania gminą, w szczególności w aspektach jej rozwoju, musi mieć charakter aktywny i być nastawiony na kreowanie przyszłości, a więc winien być oparty na podejściu strategicznym.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r., poz. 1508, z późn. zm.) nałożyła na gminy obowiązek opracowania i realizowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma w założeniach pełnić rolę schematu integrującego działania poszczególnych uczestników życia społecznego w gminie.

Podstawową funkcją strategii jest z jednej strony, dostarczanie podmiotom polityki społecznej oraz mieszkańcom informacji o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju infrastruktury społecznej, natomiast z drugiej strony, deklaracja i zobowiązanie władz gminy do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań.

W tym kontekście strategia wskazuje cele, ich hierarchię, możliwości realizacji tych celów, jak też narzędzia i instrumenty stosowania w procesie wdrażania kolejnych działań. Jest także programem rozwoju, który formułuje cele długofalowe i sposoby ich realizacji oraz podporządkowuje działania doraźne celom długofalowym. Strategia ma charakter partnersko–społeczny. Określa kierunki i granice działań władz oraz udział innych partnerów.

Opracowana strategia umożliwia wyłanianie głównych celów i kierunków polityki społecznej, podporządkowuje działania doraźne działaniom długofalowym z wykorzystaniem silnych stron i szans rozwojowych, a kompensowanie słabych stron i zagrożeń. Pozwala ona na lepsze zagospodarowanie zasobów ludzkich, sprzętowych, obiektów, środków finansowych i wiedzy oraz zwiększy szanse na pozyskanie dodatkowych, zewnętrznych źródeł finansowania dla poszczególnych działań polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w celu poprawy funkcjonowania tej części społeczności lokalnej, która jest zagrożona wykluczeniem społecznym.

2. Diagnoza społeczno–gospodarcza Gminy Żurawica

Diagnoza problemów społecznych Gminy Żurawica została sporządzona na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy w Przemyślu, Urzędu Statystycznego w Rzeszowie i Urzędu Gminy Żurawica – Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016-2020.

2.1. Struktura terytorialna.

Gmina Żurawica jest jedną ze 160 gmin województwa podkarpackiego. Leży w północno-wschodniej części powiatu przemyskiego od północy graniczy z Gminą Orły i Gminą Stubno, od południa z miastem oraz Gminą Przemyśl, od wschodu z Gminą Medyka od zachodu z Gminą Rokietnica należącą do powiatu jarosławskiego.

Gmina Żurawica pod względem geograficznym położona jest na pograniczu Doliny Dolnego Sanu i wschodniej części Pogórza Rzeszowskiego, zwanego też Wysoczyzną Kańczudzką. Obszar gminy obejmuje powierzchnię 95,8 km², co stanowi 7,91% obszaru powiatu. W strukturze użytkowej ziemi zdecydowanie dominują użytki rolne, stanowiące ponad 80,3 % obszaru gminy. Bardzo niski jest stopień lesistości gminy. Udział lasów w ogólnej powierzchni wynosi zaledwie 11,8 %.

Pod względem zaludnienia Gmina Żurawica posiada największy w powiecie zasób ludności. Według danych na koniec 2017 roku na terenie gminy zamieszkiwało 12 934 mieszkańców, w tym 6 477 kobiet.

Gmina Żurawica jest gminą wiejską, w skład której wchodzi następujące sołectwa:

- Batycze,
- Bolestraszyce,
- Buszkowice,
- Buszkowiczki,
- Kosienice,
- Maćkowice,
- Orzechowce,
- Wyszatyce,
- Żurawica.

Mapa miejscowości na terenie Gminy Żurawica

2.2 Infrastruktura techniczna i budownictwo.

Gmina Żurawica zaopatrywana jest w wodę za pomocą sieci komunalnej. Dostarczaniem wody do gospodarstw na terenie gminy zajmuje się Zakład Wodociągowo-Kanalizacyjny w Żurawicy. Gmina korzysta z 4 ujęć wody:

- Ujęcie wody podziemnej w miejscowości Orzechowce – zaopatruje w wodę miejscowości: Orzechowce, Batycze, Żurawica (część), Ujkowice (Gmina Przemysł) oraz Duńkowiczki i Hnatkowice (Gmina Orły).
- Ujęcie wody podziemnej w miejscowości Wyszatyce – zaopatruje w wodę miejscowości: Wyszatyce, Bolestraszyce, Buszkowiczki i Żurawica (część).
- Ujęcie wody podziemnej na terenie gminy Orły – Gmina Żurawica dokonuje zakupu wody od Gminnego Zakładu Usług Wodnych w Orłach dla miejscowości Kosienice i Maćkowice.
- Ujęcie powierzchniowe wody z rzeki San w mieście Przemysł – Gmina Żurawica dokonuje zakupu wody od Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. w Przemysłu dla miejscowości Buszkowice i Żurawica (część).

Działalność związaną z gospodarką ściekową na terenie gminy prowadzi Zakład Wodociągowo-Kanalizacyjny w Żurawicy. Według danych Urzędu Gminy Żurawicy, poziom skanalizowania gminy wynosi 75%. Z sieci kanalizacyjnej za pośrednictwem 2 343 przyłączy korzysta 9 708 mieszkańców, natomiast użytkownikami 95 przyłączy są firmy, szkoły, przedszkola, punkty handlowo-usługowe oraz inne instytucje.

Wszystkie miejscowości gminy są zgazyfikowane i posiadają gazową sieć średnioprężną. Sieć gazowa zasilana jest ze stacji redukcyjno-pomiarowej II stopnia w Żurawicy.

Na terenie gminy istnieje stacja elektroenergetyczna WN/SN GPZ Żurawica z dowiązaną siecią linii napowietrznych WN 110 kV (przebiegających przez gminę tranzytem) oraz linii na powietrznych SN zasilających system stacji transformatorowych SN/NN (rozmieszczonych na terenach zurbanizowanych).

Na terenie gmin Orły i Żurawica znajduje się farma wiatrowa Hnatkowice -Orzechowce składająca się z 6 turbin zamontowanych na wieżach o wysokości 78 m, a ich łączna moc wynosi 12 MW.

Dostępność komunikacyjna gminy stanowi podstawę jej wielostronnego rozwoju. Sieć drogowa w gminie jest dość dobrze rozwinięta, jeżeli chodzi o jej nasycenie. Przez teren gminy przebiega droga krajowa Nr 77, łącząca zachodnią i wschodnią granicę naszego kraju.

W latach 1996–1999 przeprowadzono telefonizację całej gminy. Każda wieś i przysiółek posiadają łączność telefoniczną.

Specyficzne położenie geograficzne Gminy Żurawica w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Przemyśla powoduje, iż rynek pracy dla mieszkańców gminy jest ściśle uzależniony od sytuacji na rynku pracy w samym Przemyślu.

W porównaniu z innymi gminami należy stwierdzić, że liczba podmiotów działających na terenie gminy, tworzących miejsca pracy dla mieszkańców, jest duża. Wśród zakładów i instytucji, działających na terenie gminy, należy wymienić:

PKP Żurawica,

Bank Spółdzielczy w Żurawicy,

Centralę Produktów Naftowych w Żurawicy,

Tłocznnię Gazu w Maćkowicach,

Kopalnię Gazu w Żurawicy,

Przedsiębiorstwo Spedycji Międzynarodowej „HARTWIG,,

Okręgowe Warsztaty Naprawy Techniki Wojskowej w Żurawicy,

Gminną Spółdzielnię „Samopomoc Chłopska,, w Żurawicy, która posiada sieć sklepów na terenie całej gminy oraz własną piekarnię,

Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny w Żurawicy,

Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną w Żurawicy,

Rolniczo–Hodowlany Zespół Spółdzielczy w Wyszatycach,

Jednostkę Wojskową w Żurawicy.

Oprócz tego w gminie zarejestrowanych jest 417 podmiotów gospodarczych.

2.3. Struktura demograficzna.

Gmina Żurawica liczy 12 934 mieszkańców.

Tabela 1

Liczba ludności w latach 2015–2017

	2015	2016	2017
Ogółem	12 749	12 828	12 934

Dane z Ewidencji Ludności w Urzędzie Gminy Żurawica

Tabela 2

Struktura wiekowa ludności w latach 2015-2017

Wiek	Liczba ludności w 2015 r.	Liczba ludności w 2016 r.	Liczba ludności w 2017 r.
Od 0 do 18 lat	2 580	2 555	2 583
Od 19 do 60 lat	7 842	7 858	7 853
Powyżej 60 roku życia	2 327	2 415	2 498

Dane z Ewidencji Ludności w Urzędzie Gminy Żurawica

Ludność zamieszkująca gminę to przede wszystkim ludność pracująca zawodowo oraz trudniąca się prowadzeniem indywidualnych gospodarstw rolnych. Osoby w wieku produkcyjnym stanowią ok. 61 % mieszkańców gminy - to ponad połowa ludności gminy.

Negatywnym zjawiskiem społecznym i ekonomicznym, występującym w Gminie Żurawica, jest bezrobocie, które w ostatnich latach sukcesywnie maleje, w związku z różnymi formami zatrudnienia i wsparcia tj. CIS, staże.

Tabela 3

Liczba bezrobotnych w latach 2016-2018

Rok m-c grudzień	Ilość osób bezrobotnych wg PUP w Przemysłu	w tym kobiet
2016	803	425
2017	670	353
30.06.2018	637	344

dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Przemysłu.

2.4. Przyrost naturalny.**Tabela 4**

Lata	Liczba urodzeń na terenie gminy	Liczba zgonów na terenie gminy
2015	145	113
2016	123	119
2017	146	107

Dane z Ewidencji Ludności w Urzędzie Gminy Żurawica

Przedstawione powyżej dane pochodzą z ewidencji ludności Urzędu Gminy Żurawica i wskazują, że w każdym roku zdecydowanie więcej osób rodzi się, niż umiera. Liczba urodzeń w latach 2015 i 2017 utrzymuje się na takim samym poziomie, natomiast w 2016 widoczny jest znaczny spadek urodzeń. Liczba zgonów w latach 2015-2017 jest na takim samym poziomie. Zauważa się wg ww. danych przyrost naturalny.

3. Infrastruktura społeczna

3.1. Szkolnictwo

Na terenie Gminy Żurawica funkcjonują następujące placówki oświatowe:

1. Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1 w Żurawicy, w skład którego wchodzi:
  - Samorządowe Przedszkole nr 2 w Żurawicy,
  - Szkoła Podstawowa nr 1 im. Św. Jadwigi Królowej Polski w Żurawicy,
  - Gimnazjum im. 2 Pułku Pancernego w Żurawicy.
2. Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2 w Żurawicy, w skład którego wchodzi:
  - Samorządowe Przedszkole nr 1 w Żurawicy,
  - Szkoła Podstawowa nr 2 w Żurawicy.
3. Szkoła Podstawowa w Wyszatycach.
4. Szkoła Podstawowa w Orzechowcach,
  - Punkt Filialny w Batyczach.
5. Szkoła Podstawowa w Maćkowicach.
6. Szkoła Podstawowa w Bolestraszczykach.
7. Szkoła Podstawowa w Buszkowicach.
8. Szkoła Podstawowa w Kosienicach.
9. Prywatne przedszkole i żłobek ” Kraina marzeń” w Buszkowicach.
10. Niepubliczne Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP NP pw. Św. Józefa w Bolestraszczykach.
11. Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP NP pw. bł. Edmunda Bojanowskiego w Kosienicach.
12. Niepubliczne Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP NP pw. Św. Józefa w Wyszatycach.

Obowiązkiem nauczania w roku szkolnym 2018/2019 objętych jest 1 090 uczniów i jest to wzrost o ponad 10% w stosunku do roku szkolnego 2017/2018.

Dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym jest 339, a w żłobku 20.

W szkołach podstawowych i klasach gimnazjalnych zatrudnieni są pedagodzy, którzy obejmują swoją opieką dzieci.

W szkołach prowadzone są programy profilaktyczno-wychowawcze, wspomagające rozwój dziecka.

3.2. Kultura i sport.

Znaczny udział w kształceniu życia społecznego mają placówki prowadzące działalność w zakresie rozpowszechniania kultury. Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury w Żurawicy, Gminna Biblioteka Publiczna w Żurawicy z filiami w Maćkowicach, Kosienicach, Orzechowcach, Bolestraszczykach i Wyszatycach. Praktycznie we wszystkich sołectwach działają kluby sportowe i są boiska do piłki nożnej.

3.3. Ochrona zdrowia

Dostęp do usług w zakresie świadczeń zdrowotnych zapewniają mieszkańcom:

1. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDYK” w Żurawicy,
2. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Maćkowicach z punktem w Orzechowcach,
3. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wyszatycach z punktem w Bolestraszczykach,
4. Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny w Żurawicy,
5. Punkt apteczny w Żurawicy i Wyszatycach.

3.4. Pomoc społeczna

Instytucją zajmującą się opieką i pomocą na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żurawicy.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, realizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej, należy między innymi:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
2. sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
3. udzielanie schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
7. praca socjalna,

8. dożywianie dzieci,
9. sprawianie pogrzebu, w tym bezdomnym,
10. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w tym domu,
11. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie,
12. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych.

Do zadań własnych gminy należy:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
2. przyznawanie pomocy i wypłacanie świadczeń na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej, wynikających z rozeznania potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
5. współpraca w Powiatowym Urzędzie Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach.

Oprócz zadań własnych Ośrodek Pomocy Społecznej wykonuje zadania zlecone przez administrację rządową, do których należy:

1. organizowanie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywnościową lub ekologiczną,
3. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy,
4. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
5. opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne, określone w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. reguluje szereg zadań dotyczących pomocy społecznej, polityki prorodzinnej oraz wspierania najsłabszych grup społecznych.

Do najczęściej występujących problemów w sferze działania Ośrodka należą:

- ubóstwo,

- bezrobocie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo–wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego
- niepełnosprawność i długotrwała choroba,
- alkoholizm,
- problemy osób starszych.

Codziennemu życiu gminy towarzyszą liczne problemy, które swoim zasięgiem obejmują coraz większą grupę ludzi i całych pokoleń. Zmuszają one do szukania wsparcia w pomocy społecznej.

Do diagnozy problemów społecznych wykorzystane zostały dane ujęte w sprawozdaniach Ośrodka za lata 2015–2017, oceny zasobów pomocy społecznej oraz diagnozy lokalnych problemów społecznych mieszkańców Gminy Żurawica.

Przeprowadzona analiza danych pozwala ocenić:

- jakiego rodzaju wsparcie świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej,
- jakie kategorie problemów społecznych najczęściej determinują zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, czyli co najczęściej powoduje, że określona liczba mieszkańców znajduje się w sytuacji, w której bez pomocy nie jest w stanie zapewnić sobie i swoim rodzinom socjalnej egzystencji,
- w jakich miejscach ogniskują się problemy społeczne, wyrażone realnym zapotrzebowaniem na wsparcie.

Dane ujęte w poniższych tabelach obrazują realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i jednocześnie wskazują na szereg istotnych problemów występujących na terenie gminy.

Tabela 5

Liczba osób korzystających ze świadczeń OPS w latach 2015–2017

Wyszczególnienie	2015 rok	2016 rok	2017 rok
Zasiłki stałe	73	76	75
Zasiłki okresowe	318	278	260
Zasiłki celowe	151	152	159
Dożywianie	366	350	278
Liczba osób ogółem	908	856	772

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Tabela 6

Powody przyznania pomocy

Powód trudnej sytuacji życiowej	2015 rok	2016 rok	2017 rok
Ubóstwo	375	370	344
Potrzeby ochrony macierzyństwa	99	100	93
Bezrobocie	305	300	264
Niepełnosprawność	150	152	154
Długotrwała choroba	71	81	88
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	53	53	47
Alkoholizm	23	25	25
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	2	5
Zdarzenie losowe	1	1	2

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Z przedstawionej wyżej tabeli wynika, że najczęściej po pomoc zwracają się rodziny, w których występuje bezrobocie. Zauważyć należy, że liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezrobocia w 2017 r. zmniejszyła się o 12 %. Powodem tego są oferty pracy, udział w CIS czy staże zawodowe.

Na drugim miejscu pod względem przyznawanej pomocy są rodziny, w których przebywają osoby niepełnosprawne – 154 rodzin i jak przedstawia ww. tabela liczba tych osób jest na takim samym poziomie w przedstawionym okresie.

Kolejna grupa korzystających z pomocy to rodziny, w których przebywają osoby długotrwale chore – 88 rodzin i jak przedstawia tabeli liczba tych osób zwiększa się.

Rodziny wykazujące się bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 47 rodzin. Liczba tych rodzin maleje, spowodowane to jest zatrudnieniem do pracy z rodzinami asystenta rodziny.

Z powodu ubóstwa z pomocy społecznej skorzystało 344 rodzin, są to rodziny, które spełniają kryterium ustawowe.

Tabela 7

Typy rodzin objętych pomocą społeczną lata 2015-2017

L.p.	Rodziny ogółem	2015 r	2016 r.	2017r.
1.	Rodziny z dziećmi ogółem	267	267	248
2.	Rodziny niepełne ogółem	48	50	46
3.	Rodziny emerytów i rencistów ogółem	66	67	69

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Z powyższej tabeli wynika, że z pomocy Ośrodka w 2017 roku skorzystało rodzin z dziećmi – 248. Liczba tych rodzin w stosunku do 2016 r. jest o około 7 % mniejsza niż w 2016 r. Spowodowane to jest zwiększeniem zatrudnienia rodziców oraz pomocą państwa w formie świadczenia wychowawczego.

Sporą grupę korzystających z pomocy społecznej stanowią emeryci i renciści – 69 rodzin, co świadczy o tym, że kwestia ludzi starszych i niepełnosprawnych stanowi problem gminy. Zauważyć należy, że grupa tych ludzi korzystających z różnych form pomocy społecznej zwiększa się.

4. Dominujące problemy Gminy Żurawica

Ilość rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2015–2017 kształtuje się następująco:

2015 r. - 501 rodzin, o liczbie osób w rodzinie – 1 468,

2016 r. – 525 rodzin o liczbie osób w rodzinie – 1 539,

2017 r. - 520 rodzin o liczbie osób w rodzinie – 1 469.

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do pomocy w OPS są: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (wielodzietność i rodziny niepełne), alkoholizm.

4.1. Bezrobocie.

Bezrobocie - rozumiane jako zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej, oznacza brak pracy zarobkowej dla osób gotowych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia. Na przestrzeni ostatnich lat stało się w Polsce jednym z głównych problemów społecznych.

Bezrobotnym zgodnie z definicją ustawową jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu.

Pod pojęciem bezrobotnego można rozumieć osobę niezatrudnioną, nieprowadzącą działalności gospodarczej i niewykonującą innej pracy zarobkowej.

Bezrobocie w Gminie Żurawica.

Bezrobocie jest w Gminie Żurawica zjawiskiem, które dotyka szerokie kręgi społeczne. Straty i skutki społeczne, będące rezultatem bezrobocia są trudne do oszacowania. Pojawia się na niepokojącą skalę degradacja dużych grup społecznych a jednocześnie występują niekorzystne zjawiska na poziomie rodziny. Straty pracy, przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i potrzeba korzystania z pomocy społecznej - prowadzi do ubóstwa z dalekosiężnymi konsekwencjami.

Liczba osób bezrobotnych z Gminy Żurawica w latach 2015–2017 przedstawia się następująco:

w 2016 r. wynosiła - 803 osób, w tym 425 kobiet,

w 2017 r. wynosiła - 670 osób, w tym 353 kobiet.

Z przedstawionych danych wynika, że liczba osób bezrobotnych na terenie gminy maleje. Powody zmniejszenia liczby osób bezrobotnych to oferty pracy, staże czy udział w CIS.

Z doświadczeń pracowników GOSP wynika, że bezpośrednim, najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie sfery materialnej rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej, powodując zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci. Często jest zjawiskiem jest izolacja społeczna – ograniczone, zostają kontakty wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i z dalszą rodziną.

Przyczyny bezrobocia w Gminie Żurawica

Wprowadzenie zasad gospodarki rynkowej spowodowało załamanie się rynku pracy. Jako główne przyczyny narastania bezrobocia w naszym rejonie należy wymienić:

- duży spadek popytu na siłę roboczą,
- zwiększenie wymagań pracodawców dotyczących kwalifikacji zawodowych pracowników,
- likwidację nierentownych zakładów,
- niewystarczającą dynamikę rynku pracy w procesie tworzenia nowych miejsc pracy.

Skutki pozostawania bez zatrudnienia

Okres bezrobocia członka rodziny jest dla wielu gospodarstw domowych szczególnie trudny. W szybkim czasie pojawiają się trudności finansowe, rodzi się konieczność szukania doraźnych metod poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny.

Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życiowe. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie obniża poczucie własnej samooceny i wartości. Stres i trąta stabilizacji powodują często niemożność podejmowania racjonalnych decyzji. Pojawia się apatia i zniechęcenie. Okres bezrobocia oznacza radykalną zmianę rozkładu czasu w ciągu dnia. Bezrobotni mężczyźni często sięgają po używki, głównie w celu rozładowania stresu. Bardziej aktywnie i twórczo starają się wykorzystać swój czas ci bezrobotni, którzy dostrzegają szanse na zwiększenie swej atrakcyjności na rynku pracy (młodzi, posiadający poszukiwany zawód lub gotowi do przekwalifikowania się).

Złe warunki materialne są jednym z głównych czynników wywołujących stany depresyjne, związane z poczuciem braku bezpieczeństwa socjalnego. Bezrobocie burzy klimat życia rodzinnego, wpływa destrukcyjnie na pełnienie przez rodzinę jej podstawowych funkcji, określonych zamierzeń, zadań i planów życiowych.

Brak pracy ma negatywny wpływ na ekonomiczną funkcję rodziny. Dla klientów GOPS dotkniętych bezrobociem, dużym problemem jest regulowanie należności mieszkaniowych, które są zbyt wysokie w stosunku do dochodów rodziny. Trudna sytuacja finansowa gospodarstw domowych dotkniętych bezrobociem wymusza ograniczenie wydatków związanych ze zdrowiem /np. zakup leków, sprzętu rehabilitacyjnego/ i kształceniem dzieci. Bezrobocie jest często w rodzinie czynnikiem konfliktogennym, nasilającym patologie społeczne takie jak nadużywanie alkoholu, zdobywanie środków pieniężnych nielegalnymi sposobami, itp. Głębokość zmian w rodzinie, spowodowanych bezrobociem, zależy w dużej mierze od struktury rodziny, jej fazy rozwoju, stanu zagospodarowania materialnego, kondycji zdrowotnej członków rodzin oraz środowiska lokalnego. W przypadku dzieci i młodzieży, kończącej pewien etap edukacji, niejednokrotnie oznacza zmianę i ograniczenie planów, co do kształcenia, obniżanie ich aspiracji edukacyjnych, zahamowanie rozwijania

ich uzdolnień w drodze dalszej nauki czy zajęć opiekuńczo-wychowawczych, edukacyjnych czy kulturalnych. Skutkiem bezrobocia w rodzinie jest także osłabienie autorytetu rodziców. Jeśli zachwianie podstaw materialnych jest krótkotrwałe nastąpić może także zawieszenie realizacji planów lub realizacja okrojona, natomiast dłużej trwające braki mogą wywołać całkowitą z nich rezygnację. Zaznaczyć należy, że pewnych zadań, z natury przypisanych rodzinie w danym cyklu, nie można przesunąć w czasie, ponieważ spowoduje to nieodwracalne skutki w wymiarze indywidualnym, rodzinnym i społecznym.

Dominującą formą pomocy społecznej są świadczenia pieniężne oraz żywność. Podstawowego znaczenia nabierają jednak inne formy pomocy, zorientowane na planowanie nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzenie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie, jak również technika kontraktu socjalnego, która pozwala na to, by pomoc – jej forma, wysokość i okres świadczeń – uzależniona była od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

4.2. Niepełnosprawność i długotrwała choroba

Powszechnie za niepełnosprawne uznaje się osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych stosownie do wieku. Niepełnosprawność w swojej istocie, jest zjawiskiem o komponentach medycznych i społecznych. Powodowana chorobami czy dysfunkcjami fizycznymi ma przede wszystkim wymierne konsekwencje funkcjonalne i społeczne.

Zjawisko niepełnosprawności może być określane i mierzone w różny sposób:

- 1) w oparciu o zmienne kliniczne (etiologia, lokalizacja i zakres uszkodzeń),
- 2) na podstawie możliwości codziennego funkcjonowania (samoobsługa, poruszanie się),
- 3) na podstawie zdolności do pełnienia podstawowych ról społecznych, adekwatnych do wieku danej osoby.

Spoleczne skutki niepełnosprawności.

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny, bez względu na jej przynależność społeczno-zawodową i miejsce zamieszkania. Sytuacja taka, to z jednej strony efekt wydatków na leczenie, rehabilitację i różnych typów świadczenia będące udziałem rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością, z drugiej strony przyczyną zubożenia jest ograniczenie dochodów - utrata pracy i renta inwalidzka osoby niepełnosprawnej oraz ograniczenie aktywności zawodowej i możliwości zarobkowych innych członków

rodziny, zobowiązanych do świadczeń opiekuńczych. Niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny. Rodzina w takiej sytuacji wymaga przede wszystkim, nieinstytucjonalnych form pomocy, maksymalnie zindywidualizowanych i dostosowanych do jej potrzeb.

Wzmocnienia wymaga sama rodzina, bo ona zaspokaja najwszechstronniej potrzeby jej członków w zakresie emocjonalnym, daje im poczucie bezpieczeństwa i jedności. To rodzina, niezależnie od charakteru dokonujących się zmian w życiu społecznym, nadal pozostaje pierwszą i najważniejszą szkołą życia społecznego. Rodzina gwarantuje ciągłość pokoleń oraz przekazuje tradycje rodzinne, narodowe i religijne.

Tabela 8

Osoby niepełnosprawne korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2015–2017 r.

	2015	2016	2017
Niepełnosprawność	150	152	154
Długotrwała choroba	71	81	88

Z przedstawionych danych wynika, że liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wzrasta. Należy zwiększyć formy pomocy tj. usługi opiekuńcze, pakiety żywnościowe czy pomoc finansowa na zakup leków, opału.

4.3. Uzależnienie i przemoc w rodzinie.

Alkoholizm jest problemem społecznym olbrzymich rozmiarów. Uzależnienie od alkoholu jest chorobą, polegającą na spożywaniu napojów alkoholowych w nadmiernej ilości, prowadzącą nawet do śmierci.

Przewlekły alkoholizm powoduje zaburzenia funkcjonowania wszystkich układów: krążenia, pokarmowego, mięśniowego i nerwowego.

O uzależnieniu alkoholowym możemy mówić, jeżeli u osoby występują co najmniej trzy spośród niżej wymienionych objawów:

- codziennie wypija alkohol w celu utrzymania zadawalającego funkcjonowania,
- regularnie ale ograniczone do weekendów pije duże ilości alkoholu,
- występują ciągi picia na przemian z okresami trzeźwości,
- utraciła kontrolę nad piciem,
- ma zaburzenia pamięci i świadomości,
- ma nawroty picia po próbach abstynencji,
- ma zmienną tolerancję na alkohol.

Problem nadużywania alkoholu przez klientów GOPS.

Wśród świadczeniobiorców Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej 23 rodziny w 2015 r., a w latach 2016-2017 - 25 rodzin dotkniętych było problemem alkoholowym. Nie jest to pełna liczba osób i rodzin z tym problemem, bowiem wielu klientów, u których pracownik socjalny zauważa problem alkoholowy, nie uświadamia sobie uzależnienia, a wielu problem ten ukrywa.

Alkoholizm jest problemem całej rodziny, prowadzi do przemocy, stanowi zagrożenie dla funkcjonowania emocjonalnego wszystkich członków rodziny, a szczególnie dzieci. Człowiek uzależniony szkodzi nie tylko sobie, również osobom związanym z nim więzami rodzinnymi. Skuteczna pomoc osobom i rodzinom z problemami alkoholowymi polega na umożliwieniu dotkniętym tą chorobą podjęcia leczenia. Poważnym problemem w podejmowaniu działań w tym kierunku jest bierna postawa ludzi uzależnionych od alkoholu.

Wielu klientów GOPS-u, u których pracownik socjalny podejrzewa problem alkoholowy, zaprzecza, że alkohol ma wpływ na jakość ich życia.

W przypadku tych uzależnionych konieczne jest skonfrontowanie ich z uzależnieniem tj. przeprowadzenie rozmowy profilaktycznej i uświadomienie im ich choroby.

4.4. Problemy ludzi starszych.

Strategia GOPS w stosunku do ludzi w podeszłym wieku skierowana jest na podtrzymanie ich sprawności ruchowej i intelektualnej oraz zaspokojenie podstawowych potrzeb, a także ich aktywności społecznej oraz łagodzenia trudności związanych z wiekiem.

Na terenie gminy Żurawica zamieszkuje 2 498 osób w wieku powyżej 60 roku życia, w tym 1 323 osób po 75 roku życia.

Mówiąc „osoby starsze” mamy na myśli osoby w wieku poprodukcyjnym. W grupie tej, oprócz problemów dotyczących ludzi starszych, mamy również do czynienia ze zmianami psychicznymi, wpływającymi na zdolność funkcjonowania w środowisku.

Sytuacja ludzi starszych w okresie szybkich zmian gospodarczych jest złożona i uwarunkowana takimi czynnikami jak : pogorszenie stanu zdrowia, opieka zdrowotna, zanik tradycji międzypokoleniowych, przemiany kulturowe, niekorzystne warunki życia i pogorszenie sytuacji materialnej. Towarzyszy temu brak aktywności społecznej, osamotnienie, izolacja, nieporadność życiowa. Występuje stosownie do procesów poznawczych, sztywność schematów myślowych, mniejsza zdolność przystosowawcza do nowych sytuacji. W sferze uczuć pojawia się osłabienie zainteresowania innymi osobami, niestabilność emocjonalna, zmienność nastrojów, skłonność do depresji, egoizm, wzrost podejrzliwości i poczucie zagrożenia, postawa roszczeniowa, domaganie się

pomocy. Uwzględniając specyfikę środowiska osób starszych istnieje konieczność stworzenia systemu, który będzie zaspokajał ich potrzeby.

4.5. Problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinie

Gmina Żurawica liczy 12 934 mieszkańców. Do gminy należy dziewięć sołectw. Struktura wiekowa jest zróżnicowana. Na wsi zachodzi tendencja do starzenia się społeczeństwa. Małe gospodarstwa oraz grunty niskiej klasy nie sprzyjają pozostawaniu na roli ludzi młodych.

Działania GOPS mają na celu zarówno łagodzenie skutków trudnych sytuacji bytowej świadczeniobiorców jak i usuwanie przyczyn pogłębiania się dysfunkcji rodziny i jednostki.

Na terenie naszej gminy najczęściej pomocy w rozwiązywaniu problemów potrzebują rodziny i osoby, u których występuje:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długotrwała choroba,
- uzależnienie od alkoholu,
- wielodzietność,
- samotne wychowywanie dzieci.

Podjmując próby przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom postawiliśmy na współpracę z Urzędem Pracy w Przemyślu, Komisariatem Policji w Żurawicy, ze szkołami z terenu gminy, CARITAS Archidiecezji Przemyskiej, PKPS w Przemyślu, stowarzyszeniami oraz kołami gospodyń wiejskich. Działania mają na celu łagodzenie skutków bezrobocia, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, integrację ze społeczeństwem oraz dostarczenie alternatywnych form spędzenia wolnego czasu.

Jako rozwiązanie istniejących problemów widzimy:

- organizowanie robót publicznych oraz działania zmierzające do poszukiwania nowych miejsc pracy,
- organizowanie prac społeczno – użytecznych,
- organizacja staży,
- pomoc w tworzeniu spółdzielni socjalnych,
- skierowania do udziału w Centrum Integracji Społecznej,
- organizowanie kursów w ramach przekwalifikowania zawodowego,
- kształtowanie wśród rodzin ubogich umiejętności racjonalnego gospodarowania skromnymi środkami finansowymi oraz poszukiwania innych źródeł zarobków (chałupnictwo, zbieranie runa leśnego),
- organizowanie dzieciom i młodzieży wolnego czasu, między innymi poprzez zakładanie świetlic, tworzenie dostępu do Internetu,
- zapobieganie skutkom alkoholizmu poprzez współpracę z policją, sądem i kuratorami.

Spoleczne skutki bezradności w sprawach opiekuńczo -wychowawczych.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Tu nawiązuje ono pierwsze kontakty, doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska. Zaburzona struktura rodziny, często spotykana wśród świadczeniobiorców Ośrodka, niekorzystnie wpływa na sytuację dzieci. Rodziny klientów Ośrodka odznaczają się często zaburzoną strukturą w postaci nieustabilizowanych społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów. Występuje w nich przemoc fizyczna i psychiczna. W zaburzonych rodzinach rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania negatywnych emocji powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców.

Tabela 9

Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych w 2016-2017 r.

L.p.	Liczba dzieci w rodzinie	2016 r.	2017 r.
1.	rodzina z 1 dzieckiem	112	105
2.	rodzina z 2 dzieci	86	82
3.	rodzina z 3 dzieci	49	42
4.	rodzina z 4 dzieci	11	13
5.	rodzina z 5 dzieci	6	4
6.	rodzina z 6 dzieci	2	1
7.	rodzina z 7 i więcej dzieci	1	1
	Razem:	267	248

Tabela 10

Rodziny niepełne z dziećmi 2016-2017 rok.

L.p.	Rodziny niepełne z dziećmi	2016	2017
1.	1 - dzieckiem	28	26
2.	2 - dzieci	16	13
3.	3 - dzieci	6	6
4.	4 – dzieci i więcej	0	1
	Razem:	50	46

Ośrodek Pomocy Społecznej, rozumiejąc problemy ekonomiczno-bytowe rodzin z dziećmi i osób samotnie wychowujących dzieci, stara się zaspokoić ich niezbędne i podstawowe potrzeby w miarę posiadanych środków i możliwości. Najczęstszą formą pomocy są zasiłki rodzinne, świadczenie wychowawcze, świadczenie Dobry start, stypendia szkolne, zasiłki okresowe oraz zasiłki celowe z przeznaczeniem na potrzeby bieżące. Dzieci z tych rodzin korzystają z bezpłatnych posiłków oraz z letniego wypoczynku.

Tabela 11

Rodziny otrzymujące pomoc z przyczyny bezradności - w latach 2015-2017

	2015	2016	2017
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	53	53	47

Z powyższej tabeli zauważyć można spadek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Rodzina może być dysfunkcyjna wewnątrznie, wobec członków swojej rodziny, jak i zewnętrznie – wobec społeczeństwa. Częste zaniedbywanie funkcji wewnętrznej prowadzi do ograniczeń w realizacji zewnętrznej. Sytuacje takie mają miejsce na przykład wtedy, kiedy dzieci niekochane, zaniedbane, nieszanowane, sprawiają trudności w szkole. Nie da się ukryć, że za realizację większości funkcji rodziny w dużej mierze odpowiedzialna jest funkcja ekonomiczna.

Proces upadku wyraźnie widoczny jest w rodzinach długotrwale bezrobotnych oraz takich, gdzie rodzice są niezaradni wychowawczo z powodu choroby, zaburzenia psychicznego, uzależnienia.

Pomoc rodzinie oparta jest na pracy asystenta rodziny, udziale w projektach, tworzeniu świetlic dla dzieci, dożywianiu dzieci w szkole, stypendiach szkolnych, programach pomocowych dla rodzin, udziale rodziców w CIS, stażach zawodowych oraz organizacji letniego wypoczynku dzieci.

5. Analiza SWOT.

Analiza SWOT oparta jest na schemacie klasyfikacji, dzielącym wszystkie czynniki, mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję organizacji. Zastosowania metody analizy statystycznej SWOT oznacza działanie kolejno według następujących etapów:

- określić silne i słabe strony problemu,

- znaleźć w otoczeniu zewnętrznym możliwości dla rozwoju oraz zagrożenia,
- określić dopuszczalne kombinacje działań (strategii) wykorzystujące mocne strony oraz okazje, a jednocześnie nie angażujące słabych stron oraz unikające ich efektywności,
- ocenić dopasowanie poszczególnych kombinacji oraz ich efektywność,
- wybrać strategię charakteryzującą się najlepszym dopasowaniem oraz efektywnością.

Analiza SWOT, ocenia zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne czynniki wpływające na działania związane z programowaniem strategii.

Szanse – to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane, będą impulsem rozwoju oraz osłabiają negatywne zjawiska.

Zagrożenia – to zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania.

Mocne strony – wynikają z uwarunkowań wewnętrznych, które w pozytywny sposób wyróżniają gminę spośród innych.

Słabe strony – to konsekwencje ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań.

Tabela 12

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - bliskość m. Przemysła - większa szansa na miejsca pracy, - współpraca OPS z PUP w zakresie organizacji prac społeczno-użytecznych, szkoleń, - rosnące zainteresowanie agroturystyką, - zasoby naturalne, las i kompleksy leśne, zbiorniki wodne; - nauka języków obcych od 1-szych klas szkoły podstawowej, - posiadanie świetlic, - organizowanie kursów i szkoleń mających na celu zdobywanie lub zmianę kwalifikacji 	<ul style="list-style-type: none"> - rozdrobnienie gospodarstw rolnych i ukryte bezrobocie na wsi, - rozwój patologii społecznej, - występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia i ubóstwa.

<ul style="list-style-type: none"> - dobre wyposażenie gminnej biblioteki (komputery z dostępem do Internetu), - wykwalifikowana kadra Ośrodka, - wyremontowane domy ludowe. 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost aktywności zawodowej, - czynny udział podopiecznych OPS w organizowanych kursach i szkoleniach, - możliwość zatrudnienia w ramach stażu, - możliwość finansowania działań ze środków UE. 	<ul style="list-style-type: none"> - zjawisko wykluczenia społecznego w grupach długotrwale bezrobotnych, - kryzys gospodarczy, - emigracja zarobkowa osób młodych i wykwalifikowanych zawodowo.

Tabela 13
Kwestie osób niepełnosprawnych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - organizacje i instytucje zajmujące się problematyką osób niepełnosprawnych, - dotacje finansowa na zapewnienie funkcjonowania niepełnosprawnych w środowisku. 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczna baza rehabilitacyjna, - istnienie barier utrudniających udział niepełnosprawnych w życiu społecznym, - niedostateczna oferta pracy dla niepełnosprawnych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych, - likwidacja barier architektonicznych, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak działań upowszechniających problematykę niepełnosprawności, - zmniejszenie się liczby miejsc pracy dla niepełnosprawnych.

Tabela 14
Kwestia rodzin dysfunkcyjnych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - praca na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak na terenie gminy mieszkań komunalnych i socjalnych.

<ul style="list-style-type: none"> - poszukiwanie środków pozabudżetowych w organizowaniu pomocy, - wybór placówek zapewniających formy spędzania czasu wolnego, - możliwość rozwoju pod względem sportu, rekreacji i kultury. 	
Szanse	Zagrożenia
- prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych.	- przemoc w rodzinie, ubóstwo.

Tabela 15
Kwestia ludzi starszych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dostateczny dostęp do jednostki pomocy społecznej, - świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, - udział w programie 75+, - możliwość korzystania z dziennego domu pobytu w Przemyślu, - uniwersytet trzeciego wieku, - domy ludowe, - gminna biblioteka z filiami. 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczna oferta aktywizacji osób starszych, -zmiana modelu rodziny, samotność osób starszych, - niski poziom życia.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> -prowadzenie promocji zdrowia dla osób starszych i badań profilaktycznych, - możliwość pozyskania środków na likwidację barier, - wspieranie działań mających na celu aktywne uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym. 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostosowanie infrastruktury dla osób starszych, - wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej i stacjonarnych form opieki i pomocy osobom starszym.

Tabela 16
Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony	Słabe strony
- organizowanie zajęć profilaktycznych w szkołach, - istnienie bazy wspierającej i bazy leczenia odwykowego.	- brak dziennego ośrodka wsparcia, - brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy.
Szanse	Zagrożenia
- traktowanie uzależnienia w kategoriach problemu społecznego, - moda na zdrowy styl życia.	- niska efektywność i skuteczność działań na rzecz osób uzależnionych.

Reasumując powyższe analizy, uznano że problemami, dla których należy zaprogramować działania są:

- bezrobocie,
- pomoc rodzinie,
- problemy osób niepełnosprawnych,
- problemy ludzi starszych,
- uzależnienia.

6. Cele strategiczne.

6.1. Systematyczna analiza istniejących problemów społecznych.

Cele szczegółowe:

1. Ocena stanu potrzeb socjalnych.
2. Ocena możliwości skutecznego reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.

Kierunki działania:

1. Systematyczny monitoring problemów społecznych realizowany przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.
2. Analiza świadczonej pomocy ze względu na efektywność i właściwość adresatów.
3. Informowanie radnych i decydentów o istniejących potrzebach i kwestiach społecznych.
4. Systematyczna analiza zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych.

5. Systematyczny monitoring istniejących i rozpoczynających się programów celowych i funduszy służących ewentualnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwiązywanie lokalnych potrzeb społecznych.
6. Podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej.

6.2. Budowanie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych z uwzględnieniem ich aktywności.

Cele szczegółowe:

1. Monitoring socjalny – wypracowanie form postępowania wobec osób w sytuacji bezrobocia.
2. Rozwijanie aktywnych form pomocy skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, długotrwale bezrobotnych.
3. Podejmowanie działań na rzecz poprawy sytuacji bytowej osób i rodzin bezrobotnych.

Kierunki działania

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Przemyślu w zakresie monitorowania i rozwiązywania problemów bezrobocia na terenie gminy:
  - organizowanie prac społeczno – użytecznych, prac interwencyjnych, robót publicznych, staży zawodowych,
  - promowanie i organizowanie klubów pracy i szkoleń, CIS,
  - propagowanie działań zmierzających do przekwalifikowania się osób długotrwale bezrobotnych.
2. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych tak, by zachęcić je do systematycznego poszukiwania pracy. Dążenie do udzielania osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
3. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem ubóstwa i bezrobocia.
4. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.
5. Monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemów bezrobocia, szczególnie wśród trwale bezrobotnych.
6. Promowanie podmiotów ekonomii społecznej.
7. Negocjowanie kontraktów określających zasady współdziałania będących podstawą pracy z bezrobotnymi klientami GOPS.

6.3. Rozwiązywanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych.

Cele szczegółowe:

1. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
2. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagających pomocy.
3. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych osobom niepełnosprawnym i starszym.
4. Tworzenie możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób niepełnosprawnych i starszych.
5. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki najbliższym.
6. Tworzenie dziennych klubów seniora.
7. Organizowanie wigilii i innych spotkań dla osób starszych i samotnych.

Kierunki działania

1. Diagnoza potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych oraz dążenie do ich zaspokojenia.
2. Pomoc i utrzymanie osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania, szczególnie poprzez:
  - ułatwianie kontaktu z placówkami leczniczymi i rehabilitacyjnymi,
  - propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia,
  - uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób niepełnosprawnych i starszych,
  - rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry,
  - udział w dziennych klubach seniora,
  - rozwój oferty kulturalnej dla osób starszych.
3. Współdziałanie z PFRON, Caritas Archidiecezji Przemyskiej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
4. Zorganizowanie grupy wsparcia dla osób z niepełnosprawnym członkiem rodziny.

6.4. Wsparcie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Cele szczegółowe:

1. Aktywne rozwiązywanie sytuacji kryzysowej w rodzinie:
  - objęcie opieką psychologiczną i pedagogiczną rodziny, w której występuje kryzys,
  - wsparcie instytucjonalne.
2. Wspomaganie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, prowadzące do utrzymania dziecka w rodzinie:

- pomoc rodzicom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężeniu problemów opiekuńczo–wychowawczych poprzez odtworzenie lub wzmocnienie ich funkcji,
  - zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i prawami.
3. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu prorodzinnych form opieki zastępczej - zagwarantowanie dzieciom i młodzieży właściwych warunków opiekuńczo–wychowawczych poprzez umieszczenie w prorodzinnych formach opieki najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego.

Kierunki działania

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemami opiekuńczo–wychowawczymi polegająca m. in. na diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo–wychowawczej, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym i rówieśniczym.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez OPS:
  - system pomocy społecznej,
  - system świadczeń rodzinnych, wychowawczych,
  - stypendia szkolne, program Dobry start.
3. Organizowanie letniego wypoczynku dla dzieci z rodzin ubogich.
4. Tworzenie świetlic środowiskowych oferujących pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych poprzez: dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego.
5. Dożywianie dzieci w szkołach, przedszkolach.
6. Współpraca z jednostkami zapewniającymi opiekę dzieciom i młodzieży oraz sądem rodzinnym, kuratorami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Placówkami Oświaty, Komisariatem Policji.
7. Podjęcie działań w kierunku uruchomienia punktu konsultacyjnego, w którym pracownicy będą prowadzić terapie rodzinną, poradnictwo psychologiczne oraz prawne.
8. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników socjalnych i asystenta rodziny.

6.5. Budowanie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Cele szczegółowe :

1. Wypracowanie modelu oddziaływania pracowników socjalnych, konsultantów na rodziny dotknięte problemem alkoholowym.
2. Rozszerzenie działań profilaktycznych.
3. Poszerzenie form pomocy służącej radzeniu sobie z problemami już istniejącymi.

Kierunki działania:

1. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym.
2. Poszerzenie już istniejących form pomocy.
3. Wdrożenie form profilaktyki alkoholowej skierowanej głównie dla dzieci i młodzieży.
4. Utworzenie punktu konsultacyjnego dla ofiar przemocy domowej.
5. Systematyczna współpraca z Komisariatem Policji, Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
6. Przeciwdziałanie przemocy domowej poprzez uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem.
7. Pomoc i wsparcie dla dzieci i młodzieży z rodzin uzależnionych oraz współuzależnionych małżonków.
8. Szkolenie dla pracowników socjalnych w zakresie postępowania z rodziną z problemem alkoholowym.

7. Monitoring i ewaluacja realizacji celów i działań strategicznych.

Monitoring realizacji celów strategicznych prowadzony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. W okresie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żurawica na lata 2019-2028 raporty ewaluacyjne będą opracowywane w okresach pięcioletnich. Pierwszy Raport zostanie opracowany za lata 2019-2023. Ostatni zarazem końcowy Raport Ewaluacyjny zostanie opracowany za cały okres wdrażania strategii.

Ocena wdrażania działań Strategii prowadzona będzie w dwóch wymiarach. Po pierwsze – jako ocena wdrażania planowanych działań strategii pod względem ich ilości i zasięgu, po drugie – jako ocena charakteru zmian, które strategia wprowadza w życiu społecznym, a więc „czy? -i na ile?” wdrażane zmiany przyczyniły się do rozwiązania lokalnych problemów.

Efekt realizacji działań powinien być porównany z sytuacją wyjściową. Osiągnięcie celu strategiczne go powinno pociągać za sobą pytanie jak utrzymać stan, który osiągnięto?

Jak go umacniać i rozwijać?

Monitoring i ewaluacja prowadzone będą na podstawie zastosowanych, w trakcie wdrażania Strategii narzędzi, tj. programów, projektów, zadań statutowych oraz różnych przedsięwzięć wpisujących się w cele Strategii i mających wpływ na ich realizację.

W procesie monitorowania zostanie wykorzystane narzędzie stanowiące tabelaryczne zestawienie wydatków ponoszonych na realizację poszczególnych programów, projektów i innych działań. Propozycję (wzór) zestawienia stanowi załącznik do niniejszej strategii.

Zakres zestawienia może być modyfikowany w zależności od potrzeb.

Na ostatnim etapie oceny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żurawica na lata 2019-2028 niezbędne będzie wyciągnięcie wniosków z realizacji oraz określenie rekomendacji na przyszłość, jako sugestii do planowania kolejnych działań społecznych.

8. Podsumowanie

Strategia została opracowana w oparciu o diagnozę problemów społecznych mieszkańców gminy Żurawica. Wybrane zostały i przyjęte do realizacji te najistotniejsze zadania i potraktowane jako priorytety.

Założeniem strategii jest zapewnieniem minimum bezpieczeństwa socjalnego klientom pomocy społecznej.

Postawiliśmy na współpracę i partnerstwo z samorządem, szkołami, organizacją pozarządową oraz instytucjami, które z założenia są ukierunkowane na pomoc. Przyniesie to wymierne korzyści w realizacji założeń strategii.

Przedstawione w strategii priorytety, kierunki i sposoby działania są realne do zrealizowania przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych możliwości organizacyjnych i finansowych, jakimi dysponujemy.

Szansą w realizacji założeń strategii będzie wykorzystanie środków z programów rządowych, Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej.

Opracowując strategię położyliśmy nacisk na integracyjne łączenie działań instytucjonalnych z aktywnością socjalną oraz łączenie ratownictwa z profilaktyką.

Przedstawione bloki problemowe oraz sposoby ich rozwiązywania będą służyły mieszkańcom aby poprawić ich życie na co dzień.

Przedstawione priorytety będą służyć poprawie życia i funkcjonowania w społeczeństwie.

Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań i powinna je cechować efektywność, skuteczność i celowość.

Narzędzie monitorowania zestawienie wydatków ponoszonych na realizację celów określonych w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żurawica n a lata 2018-2028

Cel strategiczny	Wydatki w poszczególnych latach w zł.					
	2019	2020	2021	2022	2023	Razem
Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańcom gminy - bez dochodów lub posiadających dochody, który nie zabezpiecza podstawowych potrzeb życiowych. (Uwzględnić zasiłki z pomocy społecznej- stałe, okresowe, celowe i inne.)						
Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych usług osobom w wieku senioralnym, chorym i niepełnosprawnym. (Uwzględnić usługi opiekuńcze, opłaty za DPS i inne.)						
Wzmocnienie roli i funkcji rodziny oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży właściwych warunków wychowania i rozwoju. (Uwzględnić wypłaty świadczeń rodzinnych, świadczeń wychowawczych, świadczenia Dobry start, stypendia szkolne, koszty dożywiania dzieci w szkołach/przedszkolach, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, koszty zatrudnienia asystenta rodziny i inne.)						
Przeciwdziałanie bezrobociu. (Uwzględnić wydatki związane z organizacja prac społeczno-użytecznych, organizacja staży, udziału w CIS i inne)						
Przeciwdziałanie alkoholizmowi, narkomani i innym uzależnieniom. (Uwzględnić wydatki na realizację programu przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii i inne.)						
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrony osób doświadczających przemoc. (Uwzględnić wydatki na realizację programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i inne.)						
Razem wydatki roczne na realizację poszczególnych celów w zł.						